

ลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรม : ความสำคัญที่ถูกมองข้าม

นิก สุนทรชัย*

บทคัดย่อ

จากกระแสความตื่นตัวของสังคมไทยในการเห็นความสำคัญของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การเคารพต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่นผลักดันให้รัฐหันมาให้ความสนใจในการกำหนดมาตรการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนหันมาสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกซื้อสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย การใช้สินค้าไทย การควบคุมการนำเข้าเครื่องจักรที่ผลิตแบบและซีดี การตรวจจับแท็บเล็ตซีดีเถื่อน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ นโยบายของศาลทรัพย์สินทางปัญญาที่จะไม่รอลงอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการรวมตัวกันของบริษัทผู้ผลิตผลงานเพลงในการลดราคาแท็บเล็ตซีดีเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาสนใจสินค้าที่ถูกกฎหมาย การรวมตัวของผู้ประกอบการเหล่านี้ยังนำไปสู่การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในการนำงานดนตรีกรรมอันเป็นผลงานของตนไปเผยแพร่ยังสถานประกอบการอื่น ๆ อีกด้วย และการจัดตั้งองค์กรกลางในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ดนตรีโดยรัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายมารองรับมาตรฐานการดังกล่าวและวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การกำหนดให้ค่าลิขสิทธิ์ดนตรีคาราโอเกะเป็นสินค้าที่มีการควบคุมราคาเป็นต้น ซึ่งนับเป็นก้าวหนึ่งที่กระตุ้นให้สังคมใส่ใจและใช้สิทธิของตนตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคืองานนาฏกรรม แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจหรือใส่ใจในการคุ้มครองการสร้างสร้งงานเท่าที่ควร ทั้งที่มีบทบาทสำคัญไม่น้อยกว่างานอื่นที่ปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบัน ในฐานะที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ความสำคัญของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมและความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมเช่นเดียวกับงานดนตรีกรรมที่สังคมกำลังให้ความสนใจอยู่ในขณะนี้

คำสำคัญ : ลิขสิทธิ์ งานนาฏกรรม

ความสำคัญของงานนาฏกรรม

งานนาฏกรรม เป็นงานสร้างสรรค์หนึ่งในงานทั้งหมด 9 ประเภทที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 โดยได้ให้ความหมายของงานนาฏกรรมว่า

“นาฏกรรม หมายความว่า งานเกี่ยวกับการรำ

การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความรวมถึงการแสดงโดยวิธีใดด้วย”

ดังนั้นไม่จะเป็นการสร้างสร้งงานนาฏกรรมในรูปแบบของการเต้น การทำท่า การรำ หรือรูปแบบใดย่อมถือว่ามึลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ต้อง

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ไปทำการจดทะเบียนลิขสิทธิ์แต่อย่างใด เพราะระบบการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติทันทีที่มีการสร้างสรรค์งานซึ่งหากผู้ใดนำงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวไปทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ลักษณะของงานนาฏกรรมนั้น ย่อมหมายถึงการแสดงออกของท่าเต้นและท่ารำออกมาอย่างเด่นชัด ผู้ออกแบบท่าเต้น (Choreographer) จะต้องมีการบวนการคิด แนวคิด แรงบันดาลใจและการสังเคราะห์ออกมาเป็นลีลาที่สวยงามประทับใจผู้ชม อันนับได้ว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ต้องอาศัยการเล่าเรียนและสั่งสมประสบการณ์ทางวิชาชีพ การประดิษฐ์ท่ารำหรือระบำของนาฏศิลป์ไทยนั้น แบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท คือ 1. ใช้ท่าโขนและละครรำ 2. ใช้ท่ารำพื้นบ้านภาคต่าง ๆ 3. ประดิษฐ์ท่ารำโดยเลียนแบบท่าทางของสัตว์ 4. ประดิษฐ์ท่ารำโดยเลียนแบบกิริยาในการทำงานหรือกิจกรรม 5. ท่ารำเลียนแบบงานจิตรกรรมประติมากรรม 6. ท่ารำประกอบการถืออุปกรณ์การพ้อนรำให้ดูสวยงาม (สุรพล วิรุฬักษ์. 2541 : 505)

นอกจากนี้ วิชาการออกแบบท่าเต้น (Choreography) ยังเปิดโอกาสให้ผู้ออกแบบท่าเต้น บันทึกการออกแบบในรูปของนาฏยลักษณ์ได้ เช่นบันทึกไว้เป็นแบบตัวโน้ตลาบัน (Labanotation) หรือเป็นแบบตัวโน้ต Benesh ซึ่งยังคงเป็นปัญหาต่อไปว่า การบันทึกงานนาฏกรรมในรูปแบบของโน้ต (Notation) นั้นสมควรจะได้รับความคุ้มครองในงานนาฏกรรมเช่นเดียวกับโน้ตเพลงหรือแผนภูมิเพลงที่ได้รับความคุ้มครองในงานดนตรีกรรมหรือไม่ หากผู้ออกแบบท่าเต้นไม่ได้แสดงออกมาเป็นลีลาท่าทางแต่บันทึกไว้ในรูปแบบของนาฏยลักษณ์ดังกล่าว

ตามสถิติของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ในจำนวนคดีละเมิดลิขสิทธิ์ที่ขึ้นสู่ศาลนั้น เป็นคดีละเมิดลิขสิทธิ์ในงาน

โสทัดศนวนัสตุ สิ่งบันทึกเสียง งานศิลปกรรม งานภาพยนตร์และงานดนตรีกรรมมากที่สุด ไม่ปรากฏว่ามีคดีละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมขึ้นสู่ศาลเลย แต่จากการที่ผู้เขียนได้สอนวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สิตปริญญาตรีและปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์นั้น พบว่ามีปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมอยู่เนื่อง ๆ แต่สาเหตุที่ไม่เมื่อนาฏศิลป์บันทึกในสื่อในการพิทักษ์สิทธิของตน อาจเป็นเพราะนาฏศิลป์เป็นส่วนใหญ่มองไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญในสิทธิของตนตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าจะเกิดประโยชน์แก่ตนอย่างไรบ้าง และตนเองสามารถแสวงหาประโยชน์จากสิทธิเหล่านั้นได้อย่างไร ต่างจากงานโสทัดศนวนัสตุ งานสิ่งบันทึกเสียงและงานดนตรีกรรมที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องมากมายอันเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างมหาศาล เมื่อมีการเสียประโยชน์ ก็ย่อมมีการตื่นตัวที่จะคุ้มครองและใช้สิทธิของตนอย่างเต็มที่ (ดังตาราง 1)

ในปัจจุบัน การสร้างสรรค์งานนาฏกรรมย่อมทวีความสำคัญและเข้าไปแทรกอยู่ในงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นมากขึ้น เช่น งานดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ งานศิลปกรรม งานศิลปะประยุกต์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอผลงานหรือสร้างความน่าสนใจในการนำงานนั้นไปสู่กลุ่มเป้าหมาย อาชีพนักออกแบบท่าเต้นเป็นอาชีพหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและสามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี ประกอบกับสถาบันอุดมศึกษาหลายสถาบัน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ผลิตศิลปินบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในด้านนาฏศิลป์ บางมหาวิทยาลัยได้บรรจุรายวิชาการออกแบบท่าเต้น(Choreography) ไว้ในหลักสูตรของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ซึ่งทำให้ศิลปินบัณฑิตจำนวนไม่น้อยที่สำเร็จการศึกษาจากภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ประกอบอาชีพผู้ออกแบบท่าเต้นให้แก่องค์กรธุรกิจภาคบันเทิง

**ตาราง 1 ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
สถิติคดีระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2547 - 31 พฤษภาคม 2547**

พรบ.ลิขสิทธิ์	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	รวม (คดี)	คดีเสร็จไป	คดีค้าง
- ละเมิดลิขสิทธิ์ (มาตรา 27)	0	0	0	0	0
- ละเมิดลิขสิทธิ์งานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง (มาตรา 28, 29)	0	0	0	0	0
- ละเมิดลิขสิทธิ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (มาตรา 30)	0	0	0	0	0
- จำหน่าย มีไว้เพื่อจำหน่ายงานละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 27-30 (มาตรา 31)	283	1120	1403	1056	347
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์			19		
- งานวรรณกรรม			19		
- งานภาพยนตร์			185		
- สิ่งบันทึกเสียง			22		
- งานศิลปกรรม			94		
- งานดนตรีกรรม			760		
- งานโสตทัศนวัสดุ			21		
- ละเมิดสิทธินักแสดง ตามมาตรา 27-31 (มาตรา 69)	0	1	1	0	1
รวม	283	1121	1404	1056	348

(ศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ. 2547)

การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนาฎกรรม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 27 ว่า

“การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15(5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน”

ดังนั้น การนำงานนาฎกรรมอันมีลิขสิทธิ์ไปทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้อนุญาตนั้น จึงถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนาฎกรรม

1. **การทำซ้ำในงานนาฎกรรม** มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ได้ให้ความหมายของการทำซ้ำไว้ว่า

“ทำซ้ำ หมายความว่ารวมถึงคัดลอก ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง

บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพจากต้นฉบับ จากสำเนาหรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน.....”

ดังนี้ หากเป็นการทำซ้ำในงานนาฏกรรม ย่อมอยู่ในความหมายของการนำเอางานนาฏยประดิษฐ์ของผู้อื่นไปคัดลอกไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ นำไปทำเลียนแบบและประการอื่นใด ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้อนุญาต เช่น นาย ก. ได้ประดิษฐ์ระบำ 1 ชุด โดยเป็นการคิดทำขึ้นมาใหม่ โดยมีแนวความคิดและแรงบันดาลใจมาจากประเพณีแห่งงาม ต่อมา นาย ข. ได้นำกระบวนทำรำดังกล่าวไปใช้ในการประดิษฐ์ระบำของตน เป็นต้น

ข้อสังเกต - กระบวนทำรำที่เป็นทำรำแม่บทอันเป็นแม่ทำรำสำคัญที่นาฏยศิลปินทุกคนต้องเรียนรู้เป็นทำรำที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณกาล ดังนี้ อาจหมดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไปแล้วและตกเป็นสาธารณสมบัติซึ่งผู้ใดก็สามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานของตนได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่การนำทำรำเดิมมาร้อยเรียงขึ้นเป็นชุดใหม่ จะถือว่าเป็นการร้อยเรียงทำรำเดิมนั้นเป็นการสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ หากพิจารณาตามมาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ที่บัญญัติว่า “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธีหรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิดหลักการ.....” ดังนั้นกระบวนทำรำและกรรมวิธีในการสร้างงานดังกล่าวจึงไม่อาจถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

- ทำรำหรือระบำบางชุดที่หมดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไปแล้ว แต่ได้มีการนำมาใส่ลีลาให้ต่างไปจากเดิม ซึ่งแต่ละสำนักอาจไม่เหมือนกัน เช่น ระบำฉุยฉายวันทองของสำนัก ก. ย่อมมีลีลาการรำที่ต่างไปจากระบำฉุยฉายวันทองของสำนัก ข. ดังนี้ ลีลาการรำดังกล่าว จะถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ควรได้รับความคุ้มครองด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ลีลานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการดัดแปลงทำรำให้มีลักษณะเฉพาะ

ตัวมากขึ้น ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วย

2. การดัดแปลงงานนาฏกรรม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 บัญญัติว่า

“ดัดแปลง หมายความว่า ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปแบบ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหรือจำลองงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญโดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน.....”

(3) ในส่วนที่เกี่ยวกับนาฏกรรม ให้หมายความรวมถึง เปลี่ยนงานที่มีใช้นาฏกรรมให้เป็นงานนาฏกรรมหรือเปลี่ยนนาฏกรรมให้เป็นงานที่มีใช้นาฏกรรม ทั้งนี้ไม่ว่าในภาษาเดิมหรือภาษาต่างกัน”

ดังนั้น การดัดแปลงงานนาฏกรรม ตามความหมายของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ จึงหมายถึงการทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปแบบ เช่น นำนางนาฏกรรมที่มีผู้ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น มาเปลี่ยนรูปแบบ เช่น จากเดิมเป็นละครร้อง เปลี่ยนรูปเป็นละครรำ หรือจากเดิมเป็นละครพูด มาเปลี่ยนเป็นละครร้องหรือละครเพลง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังหมายความรวมถึง เปลี่ยนงานที่มีใช้นาฏกรรมให้เป็นนาฏกรรม เช่น เดิมเป็นนวนิยาย ดัดแปลงเป็นละครเพลง หรือละครรำ หรือเดิมเป็นงานประติมากรรม เช่น การนำภาพแกะสลักนางอัปสรตามปราสาทมาดัดแปลงเป็นงานนาฏกรรม เป็นต้น หรือเปลี่ยนงานนาฏกรรมให้เป็นงานที่มีใช้นาฏกรรม เช่น เปลี่ยนจากละครรำเป็นจิตรกรรมหรือประติมากรรม เป็นต้น

3. การเผยแพร่งานนาฏกรรมต่อสาธารณชน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติถึงความหมายของการเผยแพร่ต่อสาธารณชนไว้ว่า

“เผยแพร่ต่อสาธารณชน หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน โดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใด

ซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น”

ดังนั้น ลักษณะของการเผยแพร่งานนาฏกรรมต่อสาธารณชน ย่อมหมายถึง การนำงานนาฏกรรมออกแสดงต่อสาธารณชนโดยการนำออกแสดง หรือหมายถึงการนำงานนาฏกรรมมาให้ปรากฏด้วยภาพเช่นกัน

ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมในประเทศไทย

เมื่อมีการสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์งานนาฏกรรม ย่อมหมายความว่า ผู้สร้างสรรค์ย่อมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์คนแรกเสมอ หากต่อมามีการจำหน่ายจ่ายโอนลิขสิทธิ์ให้แก่ผู้อื่น ผู้รับโอนย่อมเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์รายต่อไป หากพิจารณาถึงการสร้างสรรค์หรือการประดิษฐ์งานนาฏกรรมในประเทศไทย สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของหน่วยงานของรัฐ
2. ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของเอกชน

1. ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของหน่วยงานของรัฐ ในกรณีนี้หมายถึงหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการสืบสานงานนาฏศิลป์ การเรียนการสอนนาฏศิลป์ และการประดิษฐ์งานนาฏศิลป์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 12 แห่งทั่วประเทศไทย ภาควิชานาฏศิลป์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ รวมไปถึงภาควิชานาฏศิลป์ในสถาบันราชภัฏ 36 แห่งทั่วประเทศไทย เป็นต้น (สุรพล วิรุฬารักษ์. 2541 : 503) การประดิษฐ์งานนาฏศิลป์โดยนาฏศิลป์และคณาจารย์สาขานาฏศิลป์นั้น หากได้รับการมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ประดิษฐ์ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ลิขสิทธิ์ในงานเหล่านั้นย่อมตกเป็นของรัฐ ตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 ว่า

“กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นย่อมมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้างหรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของตน

เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร”

ตัวอย่างลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของกรมศิลปากร

ระบำชุดโบราณคดี ซึ่งประกอบไปด้วยระบำทั้งหมด 5 ชุด คือ ระบำทวารวดี ระบำเชียงแสน ระบำศรีวิชัย ระบำสุโขทัย และระบำลพบุรี กรมศิลปากรได้มอบหมายให้ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี คุณครูกลมุล ยมะคุปต์ และคุณครูเฉลย ศุขะวณิช ปรมาจารย์ทางนาฏยศิลป์เป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำโดยอาศัยภาพปั้นหล่อจำลองหลักของศิลปะสมัยต่าง ๆ ระบำชุดนี้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อจัดแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทอดพระเนตรเป็นครั้งแรกในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทางเปิดอาคารสร้างใหม่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2510

รำกลองยาวหรือรำเถิดเทิง การแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่ปรับปรุงให้เป็นแบบแผนโดยพัฒนาจากการแสดงกลองยาวพื้นบ้าน ซึ่งอาจารย์ธนิธ อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้น ได้มอบหมายให้ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี และคุณครูกลมุล ยมะคุปต์ เป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำให้มีแบบแผนการรำ เพื่อนำไปเผยแพร่ที่ประเทศอเมริกาเป็นครั้งแรก และมีการแสดงสืบต่อกันมาจนทุกวันนี้

รำพระรามตามกวาง การแสดงชุดนี้ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏยศิลป์ไทยของกรมศิลปากรได้ประดิษฐ์ทำรำของพระรามและกวางที่หนีและไล่ตามทำนองและจังหวะเพลงเชิดจางได้ อย่างน่าชมและเป็นศิลปะการรำที่กลมกลืนอย่างยิ่ง ประดิษฐ์ขึ้นในโอกาสที่กรมศิลปากรได้จัดแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ชุดพระรามเดินดง ณ โรงละครศิลปากร เมื่อปี พ.ศ.2500

ระบำกฤดาภินิหาร การแสดงชุดนี้เป็นระบำเทพบุตรนางฟ้า ซึ่งกรมศิลปากรนำออกแสดงเมื่อ

พ.ศ.2486 เป็นหนึ่งในระบอบวชิยให้พรแก่เมืองไทย ด้วยความยินดี โดยผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือคุณครูลมูล ยมะคุปต์ และหม่อมต่วน ภัทรนาวิก เพื่อใช้ประกอบการแสดงละครเรื่องเกียรติศักดิ์ทหารไทย และยังมีมารำกันเป็นการอวยชัยให้พรจนทุกวันนี้

ระบำนพรัตน์ เป็นระบำประกอบการแสดงละครเรื่องสุวรรณหงส์ ตอนพราหมณ์เล็กพราหมณ์โต กรมศิลปากรนำออกแสดงเมื่อ ปี พ.ศ.2492 ผู้แสดงสมมติแทนอัญมณีแต่ละชนิด ผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี

พ็อนดวงดอกไม้ หรือพ็อนมัลลย์ เป็นระบำประกอบการแสดงเรื่องพญาผานอง กรมศิลปากรนำออกแสดงเมื่อ พ.ศ.2511 เพื่อแสดงถึงความงามและความหอมของมวลดอกไม้ ผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี

พ็อนลาวดวงเดือน แสดงถึงการเกี่ยวพารลีสของชายหนุ่มและการครวญคร่ำรำพันเมื่อต้องจากกัน ประดิษฐ์ทำร่าโดยท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี เมื่อปี พ.ศ.2503 เพื่อจัดแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระตำหนักเรือนต้น พระที่นั่งอัมพรสถาน

ระบำชุมนุมเผ่าไทย ประกอบการแสดงละครเรื่องอาณาจักรแห่งความเสียสละ เพื่อแสดงถึงชนชาติต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย กรมศิลปากรนำออกแสดงเมื่อ ปี พ.ศ. 2498 ผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือ คุณครูลมูล ยมะคุปต์ และคุณครูผัน โมรากุล

ระบำศรีชัยสิงห์ ผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือ คุณครูเฉลย ศุขะวณิช ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร นำออกแสดงเมื่อปี พ.ศ.2532 เพื่อเลียนแบบทำร่านางอัปสรปรัชญาปรมิตาและบริวาร จากภาพจำหลักอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์

เชิงสวิง ประดิษฐ์ทำร่าโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากร ปรับปรุงจากการละเล่นพื้นบ้านของ

อำเภอปางดะ จังหวัดกาฬสินธุ์ นำออกแสดงเมื่อปี พ.ศ.2515

ตัวอย่างลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันราชภัฏ

ระบำกระทง การแสดงชุดนี้เป็นชุดที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ โดยการประดิษฐ์ทำร่าของ ผศ.อมรา กล้าเจริญ อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อจัดแสดงในเทศกาลลอยกระทง

ระบำดินสอพอง การแสดงชุดนี้เป็นผลงานการประดิษฐ์ทำร่าของอาจารย์ดวงแข อ่อนหนู และอาจารย์อริยา ทองทา ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี โดยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทำดินสอพองอันเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของจังหวัดลพบุรี

ระบำป่าเต๊ะ ประดิษฐ์ทำร่าโดยอาจารย์ดรฤณี สัจจากุล ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏยะลา เมื่อปี พ.ศ.2523 และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่เพื่อนำออกแสดงหน้าพระที่นั่ง ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวสต์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ. 2528 โดยแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการทำป่าเต๊ะมาประยุกต์ดัดแปลงประกอบเข้ากับทำร่าพื้นเมืองภาคใต้

ระบำร้อนทอง เป็นระบำที่นักศึกษาภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสงขลา ระบำชุดนี้รวบรวมและค้นคว้าข้อมูลจากการร่อนทองซึ่งเป็นการร่อนทองด้วยมือ

ระบำลอยพระประทีป ผู้ประดิษฐ์ทำร่าคือ อาจารย์จรรยาตรี วีระวานิช ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อนำไปแสดงในเทศกาลลอยกระทง

ระบำเริงระบำทำนา ประดิษฐ์ทำร่าโดยภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏยะเชิงเทรา จัดแสดงเมื่อปี พ.ศ. 2522 เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่การทำนาของชาวบ้านภาคกลางในอดีต

พ็อนสาวไหม ประดิษฐ์ทำร่าโดยอาจารย์พลอยสี สรรพศรี และครูคำ กาไวย์ ออกแสดงเมื่อปี

พ.ศ.2516 เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่วิถีชีวิตการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการสาวไหมของชาวภาคเหนือ

ฟ้อนไหลเรือไฟ ประดิษฐ์ทำรำโดยอาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ออกแสดงเมื่อปี พ.ศ.2526 เพื่อแสดงถึงการไหลเรือไฟซึ่งเป็นพิธีกรรมการบูชาแม่น้ำของชาวบ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระบำพนมรุ้ง ประดิษฐ์ทำรำโดยอาจารย์สายชล ชื่นวิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ เพื่อแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เมื่อปี พ.ศ.2521 โดยประดิษฐ์ขึ้นมาจากภาพจำหลักบนปราสาทหินพนมรุ้ง

นอกจากนี้ จากงานวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์รัชกาลที่ 9” โดยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ พบว่า ในรัชกาลปัจจุบัน มีการประดิษฐ์ระบำโดยหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการสืบสานนาฏศิลป์และการเรียนการสอนนาฏศิลป์ อาทิ กรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร สถาบันราชภัฏ และในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นจำนวนมาก โดยสามารถแยกเป็นระบำในโฉนดละคร 37 ชุด ระบำศิลปะ 60 ชุด ระบำเนื่องมาจากประเพณี พิธีกรรมและการละเล่น 47 ชุด ระบำโบราณคดี 28 ชุด ระบำแสดงเอกลักษณ์ท้องถิ่น 52 ชุด ระบำเบ็ดเตล็ด 38 ชุด กระแสความคิดในเรื่องระบำส่วนหนึ่งเกิดจากการที่รัฐมีนโยบายสองประการอย่างต่อเนื่อง คือ นโยบายการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายแรกนำมาสู่การตั้งและขยายงานเป็นสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ส่วนนโยบายหลังนำมาสู่การตั้งและพัฒนาองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

นโยบายทั้งสองประการนี้ กระตุ้นให้เกิดการรักษาและส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และการใช้วัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว นาฏศิลป์ท้องถิ่นจึงได้รับการส่งเสริมและการพัฒนาอย่างเต็มที่ ผลที่ได้ส่วนหนึ่งก็คือ มีการคิดประดิษฐ์ระบำแสดงเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

กันอย่างกว้างขวาง

2. ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมของเอกชน ในปัจจุบัน นอกจากหน่วยงานของรัฐจะเป็นแกนนำสำคัญในการสร้างสรรค์งานนาฏกรรมแล้ว งานนาฏกรรมที่ปรากฏสู่สายตาสาธารณชนทั่วไปนั้น อาจเป็นงานที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยหน่วยงานเอกชนที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับงานบันเทิง งานการแสดง และการสอนนาฏศิลป์แก่ประชาชนทั่วไป เช่น บางกอกแดนซ์ แด็นซ์เซ็นเตอร์ รวมทั้งโรงเรียนสอนบัลเลต์และโรงเรียนสอนศิลปะการแสดง (Performing Arts) ต่าง ๆ ของเอกชนซึ่งต่างก็ผลิตผลงานนาฏกรรมออกสู่สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ในธุรกิจบันเทิงด้านดนตรีกรรมอาชีพนอกแบบทำเต็นท์ ที่ทำหน้าที่ออกแบบทำเต็นท์ให้แก่ศิลปิน ก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ผลิตงานนาฏกรรมออกมาเป็นจำนวนมากเช่นกัน ลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมที่เป็นของเอกชนนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการทำงานของเอกชนนั้น ๆ ว่าอยู่ในฐานะของลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง ทั้งนี้ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 และมาตรา 10 ว่า

มาตรา 9 “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธิในงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานนั้น”

มาตรา 10 “งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

ดังนั้น ตามมาตรา 9 กรณีผู้ออกแบบงานนาฏกรรม เป็นลูกจ้างของบริษัทหรือหน่วยงานเอกชนตามสัญญาจ้างแรงงาน กฎหมายกำหนดให้ลิขสิทธิ์เป็นของผู้สร้างสรรค์คือตัวลูกจ้างเอง เว้นแต่หากมีการตกลงกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเป็นหนังสือว่าให้

ลิขสิทธิ์เป็นของนายจ้างหรือเป็นผู้ใด ก็ให้เป็นไปตามข้อตกลงนั้น ดังนั้นถ้าข้อตกลงดังกล่าว หากไม่ได้ทำเป็นหนังสือ แต่ตกลงกันด้วยวาจา ข้อตกลงนั้นก็ไม่มีผลตามกฎหมายแต่อย่างใด หากงานสร้างสรรค์เป็นของลูกจ้าง กฎหมายกำหนดให้นายจ้างมีเพียงแค่นำงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานเท่านั้น เช่น บริษัท ก. ซึ่งเป็นบริษัทค่ายเพลง จ้างนาย ข. เป็นลูกจ้างของบริษัทในตำแหน่งผู้ออกแบบทำต้นให้แก่นักแต่งประกอบเพลงที่ศิลปินของบริษัทร้อง หากไม่มีข้อตกลงกันเป็นอย่างอื่น ลิขสิทธิ์ในทำต้นที่นาย ข. ออกแบบย่อมเป็นของนาย ข. แต่ตามวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างแรงงาน บริษัท ก. สามารถนำงานของนาย ข. ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ แต่บริษัท ก. จะนำงานของนาย ข. ไปทำซ้ำ ดัดแปลง หรืออนุญาตให้ผู้อื่นทำเช่นนั้นโดยนาย ข. ไม่อนุญาต ย่อมกระทำไม่ได้

ในมาตรา 10 กรณีผู้ออกแบบงานนาฏกรรมเป็นผู้รับจ้างให้แก่หน่วยงานเอกชนหรือบริษัทต่าง ๆ ตามสัญญาจ้างทำของ เช่น ผู้ออกแบบงานนาฏกรรมเป็นศิลปินอิสระรับออกแบบทำต้นและการแสดงให้แก่ผู้ว่าจ้างทั่วไป ดังนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์นั้น เว้นแต่หากมีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ให้ลิขสิทธิ์ตกเป็นของผู้รับจ้างหรือตกเป็นของผู้อื่น ย่อมเป็นไปตามการตกลงกัน แต่มีข้อสังเกตว่า การตกลงกันตามมาตรา 10 นี้ **กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือเป็นลายลักษณ์อักษร** ดังนั้น หากเป็นการตกลงกันด้วยวาจา ก็มีผลบังคับใช้ได้

แนวทางความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์งานนาฏกรรม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 14 เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง
- (4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
- (5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าว จะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

การพิจารณาว่าเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง (5) จะเป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากมาตรา 15 เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้กำหนดสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้ แต่สิทธิประการหนึ่งที่เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถกำหนดค่าตอบแทนได้ คือในมาตรา 15 วรรคหนึ่ง (5) ในเรื่องการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือ (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนาฯ เป็นต้น โดยจะกำหนด **เงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้** หมายถึง เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมอาจจะอนุญาตให้ผู้อื่นนำงานนาฏกรรมอันเป็นลิขสิทธิ์ของตน ไปทำซ้ำหรือดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น นำงานนาฏกรรมไปแสดงในสถานที่ต่าง ๆ โดยกำหนดค่าตอบแทนอันเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตให้นำไปใช้ได้ เช่นเดียวกับลิขสิทธิ์ในงานดนตรีกรรมในปัจจุบัน ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานดนตรีกรรม สามารถจัดเก็บค่าตอบแทนกับผู้ซึ่งนำงานดนตรีกรรมของตนไปเผยแพร่ ตัวอย่างเช่น กรณีการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์เพลงในสถานบันเทิงหรือร้านอาหารโอเกะ เป็นต้น โดยการจัดทำเป็นหนังสือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing Agreement) ระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์หรือตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์กับผู้ที่ต้องการนำงานนั้นไปเผยแพร่

หากพิจารณาประเภทของลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมในประเทศไทยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถกำหนดแนวทางการจัดเก็บได้ดังนี้

1. ลิขสิทธิ์งานนาฏกรรมที่เป็นของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันนาฏยดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงวัฒนธรรม ควรร่วมมือกันในการสำรวจและจัดทำหลักฐานการสร้างสรรคงานนาฏกรรมที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้คำสั่ง โดยการจ้าง หรือในความควบคุมของหน่วยงานของรัฐ หากไม่มีข้อตกลงเป็นพิเศษระหว่างผู้สร้างสรรค์และหน่วยงานของรัฐ ลิขสิทธิ์ในการสร้างสรรค์งานนาฏกรรมนั้นย่อมตกเป็นของหน่วยงานของรัฐนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ระบุว่าเพื่อนที่สถานประกอบการเอกชน เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร หรือสถานที่ท่องเที่ยวของเอกชนนำไปจัดแสดงเผยแพร่ ส่วนใหญ่จะเป็นงานนาฏกรรมที่ลิขสิทธิ์เป็นของหน่วยงานของรัฐ โดยนาฏยศิลปินที่เป็นข้าราชการ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประดิษฐ์ทำขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ต่อมาจึงมีผู้นำไปแสดงแพร่หลายและสามารถดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวได้ นอกเหนือไปจากนั้น ควรมีการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมไว้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญากระทรวงพาณิชย์ การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ดังกล่าว มิใช่เป็นการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ตามที่หลายคนเข้าใจ เพราะลิขสิทธิ์นั้นไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน ย่อมได้รับความคุ้มครองเมื่อมีการสร้างสรรค์งานแล้ว แต่การจดทะเบียนลิขสิทธิ์เป็นเพียงบริการของกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถยืนยันหรือเป็นหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้เท่านั้น แต่จากข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ปรากฏว่า มีผู้ในงานลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมมาจดทะเบียนจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ อาจเป็นเพราะว่าเจ้าของลิขสิทธิ์งาน

นาฏกรรมยังไม่เข้าใจในสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์รับรอง

เมื่อได้สำรวจและทราบว่างานนาฏกรรมชุดใด เป็นของผู้สร้างสรรค์คนใด วันเดือนปีที่สร้างสรรค์ (หากเป็นไปได้) เจ้าของลิขสิทธิ์คือหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานใด หน่วยงานของรัฐนั้น ๆ อาจมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดค่าตอบแทนกรณีมีการนำงานนาฏกรรมไปทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ เช่นเดียวกับงานดนตรีกรรมที่ได้มีการกำหนดค่าตอบแทนในการอนุญาตให้ใช้สิทธิไว้แล้ว และอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการกลางว่าด้วยสินค้าและบริการ กระทรวงพาณิชย์ ในเรื่องการทำหนดสินค้าและบริการควบคุม โดยกำหนดให้การให้สิทธิในการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์เพลงเพื่อการค้า เป็นสินค้าและบริการที่ต้องมีการควบคุมราคา

นอกจากเงื่อนไขในเรื่องค่าตอบแทนแล้ว เงื่อนไขอื่น ๆ อาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐในการควบคุมคุณภาพ หากมีการนำงานนาฏกรรมไปเผยแพร่ ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องไม่นำไปดัดแปลงให้ผิดแผกไปจากที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ไว้แต่เดิม ไม่ว่าจะเปลี่ยนกระบวนท่าหรือเครื่องแต่งกาย ซึ่งมักเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอกรณีงานไปดัดแปลงให้แตกต่างไปจากที่ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ได้สร้างสรรค์ไว้

2. ลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมของเอกชน หากเทียบเคียงกับงานดนตรีกรรมซึ่งมีบริษัท ลิขสิทธิ์ดนตรีไทย จำกัด หรือบริษัทที่ทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ให้ค่ายเพลงต่าง ๆ ในการจัดเก็บค่าตอบแทนลิขสิทธิ์ให้แล้ว ลิขสิทธิ์ในงานนาฏกรรมของเอกชนอาจกำหนดรูปแบบการจัดเก็บได้ในรูปแบบเดียวกัน โดยจัดตั้งเป็นรูปแบบของบริษัทตัวแทนการจัดเก็บ แต่ความเห็นของผู้เขียนผลงานการประดิษฐ์งานนาฏกรรมของเอกชนยังมีจำนวนไม่มากและไม่แพร่หลายเท่าการประดิษฐ์งานนาฏกรรมอันเป็นผลงานของรัฐ

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาสถิติคดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ไม่ปรากฏว่ามีคดีละเมิดงานนาฏกรรมขึ้นสู่การพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเลย โดยในสถิติคดีในปี พ.ศ. 2544 -2547 มีคดีละเมิดลิขสิทธิ์ในงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานวรรณกรรม งานภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึกเสียง งานศิลปกรรม งานดนตรีกรรม และงานโสตทัศนวัสดุ เป็นจำนวนมากที่เป็นคดีความสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งสถิติการจดทะเบียนลิขสิทธิ์แยกตามประเภทของงาน เมื่อเทียบกับสัดส่วนของการสร้างสรรค์งานนาฏกรรมที่มีจำนวนมากขึ้น หน่วยงานและสถาบันที่ผลิตนาฏกรรมขึ้นอย่างเป็นกระบวนการและมีระบบมากขึ้น และจากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสให้ความรู้ทางด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแก่นิสิตนักศึกษาศาสนาวิชานาฏศิลป์ พบว่ามีปัญหาการละเมิด

ลิขสิทธิ์ในการสร้างสรรค์งานนาฏกรรมอยู่เนื่อง ๆ จึงเห็นว่า งานสร้างสรรค์ประเภทนี้ นับได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่แสดงให้เห็นถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชาติ และความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จึงถึงเวลาแล้วที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ นาฏยศิลป์ องค์กรทั้งของรัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่ผลิตนาฏยศิลป์และงานนาฏกรรม ควรหันมาให้ความสำคัญในลิขสิทธิ์ของงานนาฏกรรม และยกระดับความสำคัญให้เท่าเทียมกับงานลิขสิทธิ์ประเภทอื่น ๆ อาทิ งานดนตรีกรรม งานวรรณกรรม งานโสตทัศนวัสดุ ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้น ตัวผู้สร้างสรรค์ เจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน รวมทั้งผู้สร้างสรรค์งานอิสระ จะได้รับความคุ้มครอง ได้รับประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ของตนและภาคภูมิใจในงานที่ตนเองได้สร้างสรรค์ รวมทั้งเกิดกำลังใจและแรงบันดาลใจที่จะผลิตงานนาฏกรรมเพื่อเป็นสมบัติของชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2544) **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. กรุงเทพฯ : พี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์.
 รัชชัย ศุภผลศิริ. (2539) **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. กรุงเทพฯ : พี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์.
 นิก สุนทรชัย. (2545) "สิทธิของนาฏศิลป์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537," **วารสาร มจร. วิชาการ** 5 (10) 61- 67.
 สุนนมาลย์ นิมเนตพันธ์. (2539) **การละครไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
 สุมิตร เทพวงษ์. (ม.ป.ป.) **สารานุกรมระบารำฟ้อน**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์
 สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2541) **นาฏศิลป์รัชกาลที่ 9** งานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.